

במה מדליקין פרק שני שבת

כד.

עין משפט גזר מצוה

בט א מיי פ"ב מהל (מהל)
תפלה ה"י ו"פ"ג)
המלכות צרכות הלכה ו סמנ
ענין ח טושי"ע א"ח סי'
מפד עפ"ק א'
ג ב מיי פ"ב מהל צרכות
הלכה ה סמנ ע"ש טושי"ע
א"ח סי' מפד:
גא ג מיי פ"ב מהל תפלה
הלכה י סמנ עשין ט'
טושי"ע א"ח סי' מפד סמ"א א'
וסמנ חל ספ"ק ג':
גב ג מיי ע"ש ה"י טו'
טושי"ע א"ח סי' מפד
ספ"ק א' ג':
גה ג ע"ש ספ"ק ג':
גד ג מיי ע"ש ה"י ו"י סמנ
ע"ש טושי"ע א"ח סי'
מפד ספ"ק ג':

מוסף תוספות

א. דהוא גזירה היא. מוס'
ענין לעיל כ"א. ד"ה ו"ה
טוס' גזירה ופ"ק וקוס' ונגזר
מזה לגמרי. ב. דהא גזירה
היא. מוס' ה"ל"ט. ג. א"י"ג
ד"ה גזירה" שרא נהרות
אטו ירדן ולא תענית
דאיא כנפ"א א"ח גזר
ד"ט אטו שבת ד"י"ט
ושבת כי דהדי גינהו. מוס'
ה"ל"ט. ד. דהא כיון
גזירה שפ"א יטה. שהיא
מלאכה בגזירה של תורה,
חשיבין להו כהוא וכו'
אבל כ"פ כל הכלים גבי
טלילור דרבנן א"י"ג
דמשום חשש הוצאה
אכרס. חומרא יתירא
היתה ולא גזרינן בה ד"י"ט
אטו שבת. ר"ע"ה. ה. לפי
שאינה ראיה לכלום. מוס'
ה"ל"ט. ו. שמדליק בערב
שבת ואיכא למגור שמא
יטה בשבת. מוס' ה"ל"ט.
ז. מלישנא דברייתא. ח'
ה"ל"ט. ט. ו"ל אטו אלא
ב"י"ט החל להיות
בער"ש. מוס' ה"ל"ט.
י. דליכא למיחש להטי'
וכ"ש דהוה לן למשרי
בד"י"ט. א"י"ג. עשה לה"י.
י"א. שפ"ק ד"ל"א בשמן
שירפ"ה בין הלכות
חוכמה. י"ב. והא
דאיבעיא להו בבהמ"ז
ולא איבעיא להו בתפלה,
משום. י"ג. ה"ל"ט.
י"ד. מוכיב ל"י. ח' ה"ל"ט.
י"ה. שכל שיש בה הודאה
לשעבר ואומר בהודאה.
מאלי. י"ז. כיון כל תפלה
להבא. מאלי. י"ז. והנכון,
דהתם לאו דאסיר בעשיית
מלאכה. אלא. ר"ע"ה.
י"ח. שאין מחזירין אלא
ביום שיש בהם קרבן
מוסף, אבל אין בהם קרבן
מוסף כגון חנוכה ופורים
שחרית ומנחה, תעניות
ומעמדות אין מחזירין
אותן. הגהות מנד"ס.
י"ט. אלמא כל כה"ג לאו
שק"י מקרי. פי' ה"ל"ט. כיון
שבשעה שהתפלל בתענית
הי'. ח' ה"ל"ט. כ"י. דא"ע"ג
דאיכא נביא ביום, כיון
דליכא נביא במנחה אין
מוסיפין. מוס' ה"ל"ט.
כ"א. דמפסיר נביא במנחה
בשבת כשהל ב"י"ט, לאו
דוקא נביא. אלא. מוס'
מגילה ט"ז. ד"ה הקולא.
כ"ב. ופסקי היינו הפסטה.
מוס' מגילה ט"ז. ד"ה הקולא.
כ"ג. וקראמין. דאין
מפסירין. מוס' ה"ל"ט.

ולא גזרי' נתן לתוך חלב מהותך שמן אטו לא נתן דבלא נתן נמי לא
אסור אלא אטו שאין מהותך א"ע. דבלא מהותך גזרינן גזרה לגזרה
דגזרי' אטו שאינו מהותך ושאינו מהותך אטו שמא יטה הא לא חשיב
גזרה לגזרה. דכשאינו מהותך ודאי יטה לפי שאינו נמשך אחר הפמילה
אזל הכא משום שמנ"ה עליו לית

לן למימר ודאי יטה ומיך ר"י דהכא
לא חשיב גזירה לגזרה ד"י"ט ושבת
כי הדדי יניחו כדלמרינן צפרק צמנה
אשה (לקמן דף ס. ו) וס"ס גבי סגל
המסומר^א וקשה לרשב"א דהכא גזרינן
י"י"ט אטו שבת וצריש כל הכלים
(לקמן דף קכד. וס"ס) מסקינן דלא
גזרינן ושמא אין להשוות גזרות של
חכמים זו לזו אומ"ס שאינם צמלכה
אחת: ד. גזירה י"י"ט אטו שבת.
וקשה לרשב"א הא דתנן צפ"ג דבינה
(דף ס. ו) וס"ס מעשה וסאל ר' טרפון
עליה ועל החלה שנטמאת ואמרו לו
לא חיזום ממקומה^א והשתא לרצה
אמאי לא חיזומה והא חיזא להיסק
תחת מבשילו דלא שייך זה למיגור
י"י"ט אטו שבת כמו צממין ולפי טעמא
דאין שורפין קדשים זבים טוב ניחא
ולרין לדחוק דגזרינן חלה בשבת
אטו שמת^א:

תניא בוותיה דרב חסדא. וא"ת
והא' משמע חוץ משמן
שריפה דאין מדליקין בשבת ולא
צ"י"ט והיינו דלא כרז חסדא דלר"י
מדליקין בשבת^א ו"ל דה"ק כל אלו
שאמרו אין מדליקין בשבת מדליקין
זיום טוב וכ"ש אומ"ס שמדליקין
בשבת מדליקין זיום טוב מוח משמן
שריפה שאף על פי שמדליקין בשבת^א
אין מדליקין זיום טוב וכו'.

איבעיא להו מהו להזכיר שר
חנוכה בברכת המזון.

מימיה דהך מילתא הוה ליה לאסקי
לעיל גבי מילי דחנוכה^א:

מהו להזכיר שר חנוכה בבהמ"ז.
^א דתפלה פשיטא ליה דלמזכיר
משום דתפלה צ"כור הוא ואיכא
פרסומי ניסא אזל צהמ"ו שצ"ת^א

ליכא פרסומי ניסא כולי האי:
מוזכיר בהודאה. דעל הסיס
הודאה היא ולא תפלה^א:

בבונה ירושלים. כמו צ"ח
שאומר יעלה ויבא צבונה
ירושלים^א ומשום דיעלה ויבא היא

תפלה ותחנונים תקנה^א צבונה
ירושלים דהיא נמי תפלה וצ"ח
תיקנה צבונה שהיא תפלה להשג
ישראל לירושלים: או ד"למא כיון
דלא אסור בעשיית מלאכה בו. והא
דלמך צפ"ג דמגילה (דף כג. וס"ס)
כל שיש צו ציטול מלאכה לעס כגון
תענית צ"כור וט' צ"כ קורין שלשה
ושאין צו ציטול מלאכה לעס כגון
ראש חודש וחולו של מועד קורין
ד"ט^א היינו מנהג צעלמא שאין רגילין
לעשות מלאכה^א:

ד**תני** ר' אושעיא (בוותיה) בו'. מהכא לא הוי צע"י למיפוט לעיל דאינו מזכיר חנוכה בצרכת המזון דליכא לדוקא נקט תעניות ומעמדות אזל חנוכה ופורים אף על פי שאין צהן קרבן מוסף לרין להזכיר משום פרסומי ניסא ואיכא ליכא למיפוט צעלמא נקט תעניות ומעמדות משום תפלה מוסף והוא הדין דחנוכה ומייהו אף צמנוכה ופורים אס לא אמר בתפלה אין מחזירין אותו^א כדמניא צהדיא צמוספמא דצרכות (פקד מ"א): **תעניות** ועמדות ערבית שחרית ומנחה בו'. מה שפי' הגאונים שאין אנו רגילין לצומרה ערבית ואפילו שחרית שמא יארע לו אונס חולי או צולמוס ויטעוס כלום ומנא שקרן בתפלתו: אין מחזירין אותו. דלאו דאורייתא נינהו: **צרכות המזון**. של ערבית צכניסתו וכ"ש ציליאתו כצכר עזר היום: של חנוכה צמוספין. בתפלה מוספין דשבת ור"ח שבתוך ימי חנוכה מהו להזכיר על הניסים צהודאה: **צד' תפלות**. ערבית ושחרית ומוסף ומנחה וכיון שחוצת תפלה זה היום אינה פחותה משאר תפלות של יום: אין נביא צ"ח. הכא נמי הואיל אלמלא ר"ח אין מוספין צמנוכה לר"ח צע"י לצזכיר: **הכא איסיה** (בשחרית וערבית) ומנחה. וכיון שהיום מחויב צכרצע תפלות כו כן וז: **המפטיר צכניא צמנחה בשבת**. מנאחאי צתפוצת הגאונים שהיו רגילים לקרות צכניא צכצתות צמנחה עשרה פסוקים צכניא פרסיים גזרו גזרה^א שלא לעשות וכיון שנתמלקו סכתלקו: אין צכניא צמנחה זיום טוב. ואף על גב דאיתיה שחרית הואיל ומנחה לאו משום יום טוב אחי לא מוזכרינן: ככל

צרכות המזון. בתפלה פשיטא לן שהרי להלל ולהודאה נקצטו כדלמרינן לעיל^א: לא מוזכרינן. לא חייבו להזכיר: אינו מוזכר. אינו צריך להזכיר: מה תפלה צכרכות הודאה. דהא כולה מילתא דחנוכה עיקרה להודאה נתקנה: **צהודאה**. צכרכות הארץ: ואומר מעין המאורע צעזודה. לבקש רחמים על ישראל ועל ירושלים להשיב עבודה למקומה לעשות קצצות היום: שני תחמישי. משמע של כל צכצות השנה ומנאי צכצתתייהו לזוכרס ולחלקס משאר ימות השנה: של תעניות. שהיו גזריס תעניות על הגשמים שני ותחמישי וישני צמנ' תענית (דף י.): **ושל מעמדות**. כלומר לימים של מעמדות שהיו מתענין ארבעה תעניות צכצת שני ושלישי ורביעי ותחמישי וענין המאורע דידהו תפלה תענית: **ערבים**. לילי כניסתן ואע"פ שאוכל ושותה כל הלילה מתפלל תפלה תענית מנאחר שצכנס היום והכי נמי אמר רצ הונא צמסכת תענית (דף י"א): יתיד שקבל עליו תענית אף על פי שאוכל ושותה כל הלילה מתפלל תפלה תענית. וצתשו' הגאונים מנאחאי צכניסתו שנו צכצתו פפעמים שאלס שרוי צתענית ואינו מתפלל ופעמים שאינו שרוי צתענית ומתפלל הא כ"כד כאן צכניסתה כאן ציליאתה כלומר ערב תענית אע"פ שעתיד לאכול לאחר תפלה מתפלל תפלה תענית וליל מחמתו אף על פי שעדנו צתענית מתפלל תפלה תענית ערבית אינו מתפלל תפלה תענית. וסוף דכרי הגאונים כחצו אזל אין אנו רגילים לומר ערבית ואפילו שחרית שמא יארע לו אונס חולי או צולמוס ויטעוס כלום ומנא שקרן בתפלתו: אין מחזירין אותו. דלאו דאורייתא נינהו: **צכרכות המזון**. של ערבית צכניסתו וכ"ש ציליאתו כצכר עזר היום: של חנוכה צמוספין. בתפלה מוספין דשבת ור"ח שבתוך ימי חנוכה מהו להזכיר על הניסים צהודאה: **צד' תפלות**. ערבית ושחרית ומוסף ומנחה וכיון שחוצת תפלה זה היום אינה פחותה משאר תפלות של יום: אין נביא צ"ח. הכא נמי הואיל אלמלא ר"ח אין מוספין צמנוכה לר"ח צע"י לצזכיר: **הכא איסיה** (בשחרית וערבית) ומנחה. וכיון שהיום מחויב צכרצע תפלות כו כן וז: **המפטיר צכניא צמנחה בשבת**. מנאחאי צתפוצת הגאונים שהיו רגילים לקרות צכניא צכצתות צמנחה עשרה פסוקים צכניא פרסיים גזרו גזרה^א שלא לעשות וכיון שנתמלקו סכתלקו: אין צכניא צמנחה זיום טוב. ואף על גב דאיתיה שחרית הואיל ומנחה לאו משום יום טוב אחי לא מוזכרינן: ככל

תניא בוותיה דרב חסדא^א כל אלו שאמרו אין מדליקין בהן בשבת מדליקין בהן ביום טוב חוץ משמן שריפה לפי שאין שורפין קדשים ביום טוב: איבעיא להו מהו להזכיר של חנוכה בברכת המזון כיון דמזכרינן הוא לא מזכרינן או דילמא משום פרסומי ניסא מזכרינן אמר רבא אמר רב סהורה אמר רב הונא אינו מזכיר ואם בא להזכיר מוזכר בהודאה רב הונא בר יהודה איקלע לבי רבא סבר לאדכורי בבונה ירושלים אמר להו רב ששת כתפלה אמה תפלה בהודאה אף ברכת המזון בהודאה. להו מהו להזכיר ראש חודש בברכת המזון אם תימצי לומר בחנוכה דרבנן לא צריך ראש חודש דאורייתא צריך או דילמא כיון דלא אסור בעשיית מלאכה לא מוזכרינן רב אמר ימוזכר רבי חנינא אמר אינו מוזכר אמר רב זריקא נקוט דרב בידך דקאי רבי אושעיא בוותיה דתני ר' אושעיא צ"ימים שיש בהן קרבן מוסף כגון ר"ח וחוש"מ ערבית ושחרית ומנחה מתפלל שמונה עשרה ואומר מעין המאורע בעבודה ואם לא אמר מחזירין אותו ואין בהן קדושה על הכוס ויש בהן הזכרה בברכת המזון ימים שאין בהן קרבן מוסף ומתפלל הא כ"כד כאן צכניסתה כאן ציליאתה כלומר ערב תענית אע"פ שעתיד לאכול לאחר תפלה מתפלל תפלה תענית וליל מחמתו אף על פי שעדנו צתענית מתפלל תפלה תענית ערבית אינו מתפלל תפלה תענית. וסוף דכרי הגאונים כחצו אזל אין אנו רגילים לומר ערבית ואפילו שחרית שמא יארע לו אונס חולי או צולמוס ויטעוס כלום ומנא שקרן בתפלתו: אין מחזירין אותו. דלאו דאורייתא נינהו: **צכרכות המזון**. של ערבית צכניסתו וכ"ש ציליאתו כצכר עזר היום: של חנוכה צמוספין. בתפלה מוספין דשבת ור"ח שבתוך ימי חנוכה מהו להזכיר על הניסים צהודאה: **צד' תפלות**. ערבית ושחרית ומוסף ומנחה וכיון שחוצת תפלה זה היום אינה פחותה משאר תפלות של יום: אין נביא צ"ח. הכא נמי הואיל אלמלא ר"ח אין מוספין צמנוכה לר"ח צע"י לצזכיר: **הכא איסיה** (בשחרית וערבית) ומנחה. וכיון שהיום מחויב צכרצע תפלות כו כן וז: **המפטיר צכניא צמנחה בשבת**. מנאחאי צתפוצת הגאונים שהיו רגילים לקרות צכניא צכצתות צמנחה עשרה פסוקים צכניא פרסיים גזרו גזרה^א שלא לעשות וכיון שנתמלקו סכתלקו: אין צכניא צמנחה זיום טוב. ואף על גב דאיתיה שחרית הואיל ומנחה לאו משום יום טוב אחי לא מוזכרינן: ככל

רבינו הגנאל

ותניא בוותיה כל השבנים שאמרו חכמים אין מדליקין בהן בשבת אבל מדליקין בהן ביום טוב חוץ שריפה, שאין שורפין קדשים (פסולין) ב"י"ט אמר רבא מוזכר של חנוכה בברכת המזון כתפלה, מה תפלה בהודאה אף ברכת המזון בהודאה. אמר רב מוזכר של ר"ח בברכת המזון, דהני רב הושעיא ימים שיש בהן קרבן מוסף, כגון ר"ח וחולו של מועד ערבית שחרית ומנחה מתפלל י"ח ואומר מעין המאורע בעבודה, ואם לא אמר מחזירין אותו, ואין בהם קדושה על הכוס, ויש בהן הזכרה בבהמ"ז, ימים שאין בהם קרבן מוסף, כגון שני החמישי ושל תעניות ומעמדות ערבית ושחרית ומנחה מתפלל י"ח ואומר מעין המאורע בעבודה, ואם לא אמר מחזירין אותו, ואין בהם קדושה על הכוס ולא הזכרה בבהמ"ז, ואסיקנא נמי דמוזכר של חנוכה בתפלת המוסף של שבת ושל ר"ח שבת

ותניא בוותיה כל השבנים שאמרו חכמים אין מדליקין בהן בשבת אבל מדליקין בהן ביום טוב חוץ שריפה, שאין שורפין קדשים (פסולין) ב"י"ט אמר רבא מוזכר של חנוכה בברכת המזון כתפלה, מה תפלה בהודאה אף ברכת המזון בהודאה. אמר רב מוזכר של ר"ח בברכת המזון, דהני רב הושעיא ימים שיש בהן קרבן מוסף, כגון ר"ח וחולו של מועד ערבית שחרית ומנחה מתפלל י"ח ואומר מעין המאורע בעבודה, ואם לא אמר מחזירין אותו, ואין בהם קדושה על הכוס, ויש בהן הזכרה בבהמ"ז, ימים שאין בהם קרבן מוסף, כגון שני החמישי ושל תעניות ומעמדות ערבית ושחרית ומנחה מתפלל י"ח ואומר מעין המאורע בעבודה, ואם לא אמר מחזירין אותו, ואין בהם קדושה על הכוס ולא הזכרה בבהמ"ז, ואסיקנא נמי דמוזכר של חנוכה בתפלת המוסף של שבת ושל ר"ח שבת

ד**תני** ר' אושעיא (בוותיה) בו'. מהכא לא הוי צע"י למיפוט לעיל דאינו מזכיר חנוכה בצרכת המזון דליכא לדוקא נקט תעניות ומעמדות אזל חנוכה ופורים אף על פי שאין צהן קרבן מוסף לרין להזכיר משום פרסומי ניסא ואיכא ליכא למיפוט צעלמא נקט תעניות ומעמדות משום תפלה מוסף והוא הדין דחנוכה ומייהו אף צמנוכה ופורים אס לא אמר בתפלה אין מחזירין אותו^א כדמניא צהדיא צמוספמא דצרכות (פקד מ"א): **תעניות** ועמדות ערבית שחרית ומנחה בו'. מה שפי' הגאונים שאין אנו רגילין לצומרה ערבית ואפילו שחרית שמא יארע לו אונס חולי או צולמוס ויטעוס כלום ומנא שקרן בתפלתו: אין מחזירין אותו. דלאו דאורייתא נינהו: **צכרכות המזון**. של ערבית צכניסתו וכ"ש ציליאתו כצכר עזר היום: של חנוכה צמוספין. בתפלה מוספין דשבת ור"ח שבתוך ימי חנוכה מהו להזכיר על הניסים צהודאה: **צד' תפלות**. ערבית ושחרית ומוסף ומנחה וכיון שחוצת תפלה זה היום אינה פחותה משאר תפלות של יום: אין נביא צ"ח. הכא נמי הואיל אלמלא ר"ח אין מוספין צמנוכה לר"ח צע"י לצזכיר: **הכא איסיה** (בשחרית וערבית) ומנחה. וכיון שהיום מחויב צכרצע תפלות כו כן וז: **המפטיר צכניא צמנחה בשבת**. מנאחאי צתפוצת הגאונים שהיו רגילים לקרות צכניא צכצתות צמנחה עשרה פסוקים צכניא פרסיים גזרו גזרה^א שלא לעשות וכיון שנתמלקו סכתלקו: אין צכניא צמנחה זיום טוב. ואף על גב דאיתיה שחרית הואיל ומנחה לאו משום יום טוב אחי לא מוזכרינן: ככל

ש**אמלא** שבת אין נביא במנחה. וקשה לר"י דתנן צפרק שלישי דמגילה (דף כג. וס"ס) ע"ש צשני וצחמישי וצשצת צמנחה קורין שלשה ואין מפסירין צכניא ומיך ר"ח דנביא דהכא^א היינו כחצוים שהיו מפסירין צכצתוים צכצת צמנחה כדלמך צפרק כל כתבי (לקמן דף קטז): צנהרעלא פסקי סידרל צכצתוים צמנחתל צשצתא^א וצמגילה^א איירי צכניא ממש: ולית